

REGELGEVING ZORGT VOOR HOOFDBREKENS

Na de bouw golf van 2007 lijkt het alweer enige tijd relatief rustig in de varkenshouderij. “Op de voorgrond misschien wel, maar op de achtergrond zeker niet”, stelt Chris van der Heijden, specialist huisvesting, ruimtelijke ordening en milieu bij Van Dun Advies bv. Veel varkenshouders zijn juist erg druk met het maken van bedrijfsontwikkelplannen voor de komende jaren.

De ontwikkeling van het varkenshouderijbedrijf is allesbehalve een eenvoudige opgave. Er is veel om rekening mee te houden: de maatschappelijke discussies rondom megastallen en volksgezondheid, de natuurwetgeving (Natura 2000), de reconstructie. Dan zijn er nog stalaanpassingen vanwege milieu en dierenwelzijn. “Ondernemers realise-

Vele wetten en publieke discussies

De ontwikkeling van het varkenshouderijbedrijf is tegenwoordig allesbehalve een eenvoudige opgave.

Foto: Marcel Bekken

ren zich goed dat zij op tijd hun plan klaar moeten hebben omdat de vergunningprocedure tijd in beslag neemt. Als alles vlot verloopt, heb je de milieuvergunning binnen een half jaar in huis. Als het wat tegenzit, ben je al gauw anderhalf tot twee jaar verder”, is de ervaring van Van der Heijden. Dan moet er geen wijziging van het bestemmingsplan nodig zijn, zoals een vergroting van het bouwblok, want dan duurt het doorgaans een stuk langer voor de spade de grond in kan. Volgens Van der Heijden zijn er aardig wat varkensbedrijven die bij vorige investeringen al rekening hielden met verdere schaalvergroting op de langere termijn. Nu de provincie Noord-Brabant sinds kort grenzen wil stellen aan de maximale afmetingen van bedrijven, moeten sommige ondernemers hun plannen bijstellen.

Plannen klaar voor 2013

De varkenshouderij heeft zich de afgelopen jaren moeten voorbereiden op diverse overheidsmaatregelen voor milieu en dierenwelzijn, waarvan de overgangstermijnen per 1 januari 2013 verstrijken. Volgens cijfers van het Landbouw Economisch Instituut (maart 2010) zou slechts een kleine minderheid van de varkensbedrijven volledig voldoen aan de nieuwe eisen (zie tabel 1). Van der Heijden schat het aantal bedrijven dat volledig klaar is hoger in. Bedrijven die nog niet voldeden aan de milieunormen, dienden voor 1 april een bedrijfsontwikkelplan in te leveren bij de gemeente. Daarin moest worden aangegeven hoe de stallen in de komende jaren emissiearm gemaakt gaan worden. Van Dun Advies heeft overuren moeten maken om de ontwikkelplannen van 250 klanten op tijd bij de gemeentes te krijgen. “Dat

sommige ondernemers in de haast een keuze hebben gemaakt, viel nauwelijks te voorkomen”, zegt Van der Heijden. Het Actieplan Ammoniak biedt ruimte om plannen bij te stellen, maar het is de vraag in hoeverre drastische wijzigingen worden geaccepteerd. Naar verwachting zullen de gemeenten tijd nodig hebben om de enorme stapel plannen te beoordelen.

Bedrijfsontwikkeling

Het grootste knelpunt bij de bedrijfsontwikkeling betreft de financiële middelen. Een relatief grote groep bedrijven kan zich de verplichte bedrijfsaanpassingen niet permitteren. In het kader ‘Financiële ruimte ...’ staan de te investeren bedragen, berekend door het LEI. Van der Heijden: “Ook wij constateren dat de investeringen voor een aantal bedrijven te hoog zijn. Het gaat dan niet alleen om kleinere bedrijven, er

Twee keer nadenken over MER

De opstart van een MER-procedure geeft vaak zoveel onrust in de omgeving, dat beter van grootschalige bouw kan worden afgezien.

Foto: Marcel Bekken

Tips van Van Dun Advies

1. Voerstations voor dragende zeugen

Wanneer het bedrijf net wat ruimte tekortkomt voor de dragende zeugen, kan een voerstation een overweging zijn. Bij grote groepen (vanaf veertig zeugen) mag de minimale oppervlakte per zeug (2,25 m²) namelijk met 10 procent worden verminderd. “In de praktijk betekent dit soms dat men niet hoeft bij te bouwen voor een beperkt aantal zeugen, maar alle dieren in de bestaande stal kan blijven huisvesten.” Toch kiezen relatief weinig varkenshouders voor een voerstation. Waarschijnlijk omdat dit een andere manier van varkens houden betekent. En onbekend maakt onbemind.

2. Overstappen op een meerwekensysteem

Door de overstap op een 3-, 4- of 5-wekensysteem kom je op een andere verhouding kraamhokken–drachtige zeugenplaatsen uit. Bij een 4-wekensysteem heb je bijvoorbeeld 20 kraamhokken nodig per honderd aanwezige zeugen. Bij een 1-wekssysteem zijn dat er 24. Door goed te rekenen, kun je kijken welk systeem het beste bij de bedrijfsopzet past. Misschien is bijbouwen van kraamhokken dan niet nodig en hoeft alleen voor de dragende zeugen te worden bijgebouwd.

3. Vermijd zo mogelijk een MER

De MER-procedure wordt per 1 juli versoepeld en verkort. Op papier zou de procedure nu in een half tot driekwart jaar afgerond kunnen zijn. In de praktijk valt dat meestal bitter tegen. Het opstarten van een MER-procedure door een veehouder zet de omwonenden op scherp. Zij vrezen bij een MER de komst van een megabedrijf en dit zorgt voor veel onrust. De veehouder kan vervolgens rekenen op een stroom van bezwaren. De procedures

kunnen zich vervolgens jaren voortslepen. Ga dus liever niet aan de slag met MER-plichtige activiteiten. Het plan komt dan bovendien minder grofschalig over naar de omgeving toe.

4. Subsidies

Subsidies kunnen zeer aantrekkelijk zijn. Het is echter wel zaak om goed op te letten waarvoor subsidie te verkrijgen is, wat men daarvoor moet doen en in welke fase van de bouw(plannen) die moet worden aangevraagd. Deze zomer wordt bijvoorbeeld heropenstelling van de subsidie voor gecombineerde luchtwassystemen verwacht. Waarschijnlijk betreft de subsidie 35 procent van de aanschafprijs. Dat is een mooi bedrag. (Daarbij wel de opmerking dat dit type wassers duurder is.)

5. Maatlat Duurzame Veehouderij

Bijna alle varkenshouders kiezen ervoor om hieraan mee te doen en extra te investeren in milieu, dierenwelzijn en energie. “Meedoen aan de Maatlat betekent altijd een verhoging van de bouwkosten, echter de meerkosten zijn in de varkenshouderij doorgaans acceptabel”, zegt Van der Heijden. “Een luchtwasser levert vaak al voldoende punten op voor de ammoniakmaatlat en de vrije ruimte.” Bovendien resulteren sommige investeringen in het stalklimaat, in een betere diergezondheid. Alleen het energie-eisenpakket geeft nog weleens problemen. Om aan de benodigde punten te komen, moeten soms nutteloze zaken worden toegepast, zoals een HR-ketel in een stal waar geen warmte nodig is. Of de Maatlat aantrekkelijk blijft voor varkensbedrijven is zeer de vraag. De normen worden regelmatig opgeschroefd.

zitten ook grote, relatief moderne bedrijven tussen. Met name voor de dragende zeugen moet er behoorlijk worden vertimmerd: er moet worden geïnvesteerd in groepshuisvesting en in het emissiearm maken van de stal. De hoogte van de investeringen verschilt enorm per bedrijf.” De eerste afweging die ondernemers moeten maken is of zij willen (en kunnen) doorgaan met het bedrijf, of dat het beter is om te stoppen. “Het is een hele moeilijke keuze voor veel ondernemers”, weet Van der Heijden. Voor het bedrijf moet inzichtelijk worden gemaakt wat er moet gebeuren voor 2013 en wat het gaat kosten. Onvoorspelbare factor daarbij is de regelgeving. Die kan volgend jaar weer anders zijn, zodat er opnieuw gerekend moet worden. De wijzigingen van de regelgeving zijn niet per definitie ongunstig. Momenteel bekijkt het ministerie van LNV bijvoorbeeld of de oppervlakenormen in het Varkensbesluit versoepeld kunnen worden. <

Tabel 1. Mate waarin varkensbedrijven de verplichte aanpassingen van hun stallen, voor terugdringing van de ammoniakemissie, hebben voltooid.

	Stallen volledig aangepast	Stallen gedeeltelijk aangepast	Nog niets gedaan
Zeugenbedrijven	11%	49%	40%
Vleesvarkensbedrijven	10%	20%	70%
Gesloten bedrijven	6%	39%	55%
Overige	7%	10%	82%
Totaal	8%	23%	68%

Bron: Landbouw Economisch Instituut (cijfers over 2008)

Financiële ruimte voor investeringen

Uit berekeningen van het Landbouw Economisch Instituut blijkt dat circa 34 procent van de varkensbedrijven mogelijkheden heeft om te investeren in alle overheidsmaatregelen die per 2013 zullen gelden. Volgens het LEI komt 45 procent van het totale investeringsbedrag voor rekening van de ammoniakemissie-eisen, en 55 procent voor dierenwelzijn. Investeren:

Gemiddelde investering per vleesvarkenplaats

Ammoniakmaatregelen	€ 60
Voldoen aan oppervlakte-eisen	€ 120
Aanpassing spleetbreedte	€ 60
Totale investering	€ 240

Gemiddelde investering per zeugenplaats

Ammoniakmaatregelen	€ 100 - € 200
Groepshuisvesting en oppervlakte-eisen biggen	€ 300 - € 400
Totale investering	circa € 500

Bron: LEI, maart 2010